

Aktuální vývoj produkce tržních plodin ve světě

Od 4. do 7. června 2018 se v Pekingu konala každoroční mezinárodní konference agri benchmark Cash Crop, které se zúčastnilo zhruba padesát zemědělských ekonomů. Konference byla společně organizována Čínskou akademií zemědělských věd. Členem této sítě je od roku 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací v Praze, který se rovněž jako partner zúčastnil. Závěry z konference se zemědělskou tematikou do jistě míry ovlivňují i navazující články, tj. potravinářský průmysl.

Agri benchmark Cash Crop je celosvětová nezisková síť zemědělských ekonomů koordinovaná německým Thünen institutem. Jejím cílem je vypracovávat, analyzovat a distribuovat informace o celosvětových trendech z oblasti produkce plodin rozhodovacím orgánům. Více informací naleznete na adrese www.agribenchmark.org.

Produkce plodin zůstává i nadále v napjaté situaci, některé, zejména zemědělské podniky v EU dokonce bojují s pokrytím svých finančních a odpisových nákladů. Z tohoto důvodu je pro producenty důležitým tématem snižování nákladů, které se dotýká i další části vertikály, tj. potravinářství. Celkový vývoj ziskovosti zemědělských plodin je poněkud nejednoznačný: v roce 2017 se výkonnost řady typických zemědělských farem v EU a dalších zemědělských podniků pohybovala pod průměrem v porovnání s obdobím 2014–2016. Je možné, že nestabilní vývoj se promítne i do zpracování, především v ceně suroviny. Zatímco mnoho zemědělských hospodářství v USA zaznamenalo mírné zlepšení oproti tomuto trendu, většina typických zemědělských farem v EU a dalších zemědělských podniků byla v roce 2017 zisková. Výroba cukrové třtiny a cukrové řepy je zasažena prudkým poklesem světových cen. Dle Thomase de Witte z Centra agri benchmark jsou „v EU marže cukrové řepy v porovnání s předchozími lety nižší o 60–80%“, což nepříznivě ovlivní i situaci v cukrovarnickém průmyslu, kde počet závodů v posledních letech rapidně poklesl.

Obecně i přes nízké marže nedošlo k poklesu produkce. Naopak, nováčci na světových komoditních trzích ve východní Evropě a Latinské

Americe v posledních letech zvýšili svoji produkci. V důsledku toho došlo k pozoruhodnému růstu světových komoditních trhů: deset největších producentů sóji od roku 2012 zvýšilo vývoz o zhruba 8,2 % ročně; u kukuřice byla roční míra růstu 7,4 % a u pšenice 4,9 %. Nicméně je pouze otázkou času, kdy dojde k poklesu poptávky po obilovinách a olejninách a následně cen světových komodit, podle OECD a FAO. To by negativně působilo i na vývoj v řadě potravinářských oborů, kde jsou tyto suroviny užívané, hlavně v krmivářství, ale i v mlýnském a pekárenském průmyslu. Koordinátor sítě agri benchmark Cash Crop Yelto Zimmer uzavírá, že „musíme prozkoumat možnosti pěstitelů v případě, že skutečně dojde k této změně“.

Nízký výnosový potenciál pšenice v EU čelí výzvě environmentálních otázek. Analýza produkce pšenice ukázala, že ve vyspělejších zemích vykazuje výnosový potenciál pšenice slabší výsledky ve srovnání s dalšími plodinami v rotaci. V důsledku toho snižují pěstitele v zemích, jako jsou USA nebo Kanada, osevní plochu pšenice. Často však není jednoduché výrazně rozšířovat pěstování ostatních plodin kvůli chorobám a/nebo nízkým maržím alternativních plodin. Nicméně kvůli přísnějším environmentálním regulacím a rostoucím problémům s rezistencí plevelů a škůdců jsou zemědělci EU nuceni diverzifikovat

jejich rotaci. Zde se jeví i žádoucí investice ve zpracovatelském průmyslu za účelem efektivního zpracování těchto surovin či jejich alternativ, které jsou často požadovány i od spotřebitelů. Francouzský zástupce agri benchmark Baptiste Dubois uvádí: „Výzkum na farmě odhaluje, že širší rotace a změny v systémech obdělávání půdy mohou nejen zachránit rostlinnou produkci a omezit pravděpodobnost vzniku rezistencí, ale také zvýšit zisky.“ V budoucnu se agri benchmark stane součástí vědecké komunity pracující na proveditelnosti a ziskovosti rozmanitějších produkčních systémů, které jsou schopné se postavit novým výzvám.

Čína je charakteristická svou intenzivní a subvencovanou produkcí plodin. Tato země je na cestě k družstevnímu hospodaření spolu s vysokými dotacemi. Prohlídka farem v Číně a výměna informací s čínskými ekonomy odhalila silnou a rostoucí finanční podporu pro rostlinnou výrobu, především pro pšenici, rýži a kukuřici (tj. importní tarify, minimální ceny, platby na plochu a dotace na vstupy). To vede k tomu, že domácí ceny obilí jsou až o 60 % vyšší než světové tržní ceny. Dále družstva investují do strojů a zařízení, jako jsou zavlažovací systémy, které jsou dotovány až z 80 %. Nevýhody tohoto vývoje jsou ale velmi vysoké náklady pozemků, což výrobcům komplikuje rozšiřování jejich podnikání.

Čínská vláda vynakládá velké úsilí na zakládání a expanzi družstev a takzvaných konglomerátů, které jsou ve své podstatě soukromé společnosti. V roce 2016 bylo více než 44 milionů zemědělců členy družstva z původních 1,3 milionů v roce 2008. Družstva vykonávají vše od nákupu vstupů a prodeje výstupů do společné výroby. Obchodní model je založen na dvou pilířích: buď jednotliví pěstitelé přestanou sami vyrábět a jen pronajímají pozemky družstvu; alternativně zůstávají operátory a outsourcují některé klíčové operace, jako je setí a sklizeň. Správa družstva může být částečně organizována jako soukromá společnost. Produkce plodin na severu Číny je velmi intenzivní. Je běžné, že k dosažení výnosu 8 t/ha kukuřice je použito více než 200 kg N/ha. Českém potravinářství nejsou družstva ani další obdoby organizace běžnou záležitostí, což může ovlivňovat vyjednávací pozici vůči tomuto významnému exportérovi.

Hodnotový řetězec thajského manioku představuje model, kterým se mohou inspirovat např. africké státy za účelem vytvoření příjmů a pracovních míst. Orawan Srisompun, spoluautorka reportu FAO a zástupkyně thajského agri benchmark, uvádí: „Thajské maniokové lupínky a škrob poskytují venkovským domácnostem významné příjmové příležitosti nejen v primární výrobě, ale také ve smluvních službách a v menší míře i při zpracování.“ Zpracování maniokových lupínků je realizované v malých rentabilních podnicích, zatímco zpracování škrobu je závislé na významných investicích a rozvoji infrastruktury, které jsou žádoucí pro zpracování velkých objemů manioku. Vývoj odvětví thajského manioku nabízí možnosti pro africké země, které by mohly maniok využít jako tržní plodinu za účelem zlepšení příjmů malých zemědělců. Zpráva bude brzy k dispozici na internetových stránkách agri benchmark uvedených výše.

Média, která se zajímají o další podrobnosti, se mohou obrátit na Zdeňku Náglovou (naglova.zdenka@uzei.cz) nebo na Jeanette Malchow jeanette.malchow@agribenchmark.net), tj. na centrum agri benchmark v Německu.

Ing. Zdeňka Náglová, Ph.D.,
Ústav zemědělské ekonomiky a informací